

Nationale Sportherdenking Olympisch Stadion

4 mei 2015

"We winnen veel met sport, zeker ook internationaal, als we de sport op de juiste manier blijven inzetten. Dit beeld van Prometheus en het terugdenken aan de sporters die de wreedheden van de oorlog niet hebben overleefd, helpen ons te realiseren hoe serieus we de voorbeeldfunctie moeten nemen die we met en in de sport hebben, overal ter wereld."

**(Gerard Dielessen, Directeur van NOC*NSF,
4 mei 2014)**

OLYMPISCH STADION
AMSTERDAM

OLYMPISCH STADION AMSTERDAM

Comité Sportherdenking 4 mei:

Jan-Coen Hellendoorn
Simone Freling
Julius Egan
Hans Lubberding
Jurryt van de Vooren

Voorzitter Comité
Directeur Ajax Foundation
Hoofd Sportraad Amsterdam
Directeur Olympisch Stadion Amsterdam
Sporthistoricus

“In een wedstrijd probeert men beter te zijn dan de tegenstander, maar nooit uit minachting of omdat men op hen neerziet. Dit is belaaft zo vaak verkeerd begrepen in deze wereld, en sporters zijn daar de dupe van geworden, van machthebbers die de populariteit van de sport voor hun privébelangen gebruiken.”

(Marijn van Ballegooien, lid dagelijks bestuur
bestuurscommissie Zuid, 4 mei 2014)

Programma

4 mei 2015

- 10.30 uur** Ontvangst in 1928 Olympic Room (Olympisch Stadion 2).
-
- 11.00 uur** Inhoudelijk programma over wielrennen in de Tweede Wereldoorlog. Presentator Frits Barend en sporthistoricus Jurryt van de Vooren spreken met wielrenners Jan Derksen jr., Jan Pronk, Piet van Heusden, Rini Wagtmans en Simon Meijn.
-
- 12.30 uur** Aanvang ceremoniële herdenking bij het beeld van Prometheus op het plein voor het Olympisch Stadion.
-
- Sprekers: André Bolhuis namens NOC*NSF, Eric van der Burg namens de stad Amsterdam en Paul Slettenhaar namens bestuurscommissie Zuid.
-

Colofon

© 2015 Stichting Exploitatie Olympisch Stadion Amsterdam

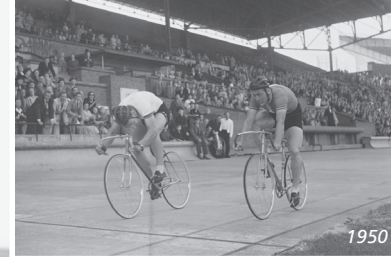
Tekst: Jurryt van de Vooren

Fotografie: Nationaal Archief volgens de CC licensering

Productie: Nienke Erkelens

Vormgeving: Marjolein Ruiter Grafisch Ontwerp & Media

De loopbaan van baanrenner Jan Derksen (1919 – 2011) wordt in één adem genoemd met Arie van Vliet (1916 – 2001). In ieder geval tijdens de oorlogsjaren.

Jan Derksen

Hun vriendschappelijke concurrentie lijkt op die van Ard & Keessie, alhoewel de verwantschap tussen de baanrenners volgens Jan Derksen jr. veel verder ging dan die van de schaatsers. "Mijn vader en Arie van Vliet waren veel hechter. Ook na hun sportieve loopbaan bleven ze elkaar opzoeken. Ard en Keessie is meer een mythe." Derksen jr. kan het weten, want als topschaatser in de jaren 70 maakte hij Schenk en Verkerk van dichtbij mee. De Tweede Wereldoorlog is van grote invloed geweest op de loop-

baan van Derksen. Het WK baanrennen van 27 augustus tot 2 september 1939 werd gestaakt vanwege het uitbreken van de oorlog. Zo was er maar één wereldkampioen dat jaar: Jan Derksen bij de amateurs. Arie van Vliet, de grote kanshebber bij de profs, kon de finale niet meer rijden.

Na thuiskomst formuleerde Derksen zijn volgende ambitie: "Ik wil graag naar de Olympische spelen om Olympisch kampioen te worden." Aanvankelijk zouden die in Tokio plaatsvinden, maar de Japan-

se regering had de organisatie op 16 juli 1938 teruggegeven aan het IOC vanwege de oorlog met China. Helsinki nam die organisatie weliswaar over, maar op 23 april 1940 werden deze Spelen definitief afgelast. Nog diezelfde week stapte Derksen over naar het profcircuit, waarmee hij definitief de hoop opgaf een olympische titel te winnen – net als Van Vliet in Berlijn in 1936.

Niemand kon toen bevatten dat de Olympische Spelen pas in 1948 zouden worden hervat, net zoals

niemand wist dat de oorlog nog vijf jaar zou duren. Derksen en Van Vliet reden in het eerste oorlogsjaar vooral in eigen land – Amsterdam, Assendelft en op de hometrainer in een Haags theater – maar het jaar erop werd de blik naar het buitenland gericht. 'Was het tweetal geheel op ons eigen land aangewezen,' schreef het Rotterdamsch Dagblad op 15 februari 1941, 'dan zag de toekomst er niet bijster rooskleurig uit. Het is hier met de wielervedstrijd maar droevig gesteld.' En dus werd contact gezocht met wielervedstrijd in Duitsland, Italië, België en Frankrijk. 'Duitsland betaalt heel goed. Het staat reeds vast, dat Derksen op 23 Febr. in de Deutschlandhalle te Berlijn een sprintwedstrijd rijdt.' In Antwerpen daarentegen was geen cent te verdienen: 'Als hij daar van zijn gage de onkosten aftrekt, zal het bitter weinig zijn wat hij overhoudt.'

Aan alle wedstrijden en reizen kwam voor Derksen in november 1943 een eind door een blindedarmontsteking, die zich in twee delen aandiende. Na een eerste herstel in februari 1944 ging het een kleine maand later opnieuw mis. "Mijn vader lag een maand in coma, maar herstelde toch," aldus Derksen jr. Zo konden Derksen en Van Vliet op 27 juni 1945 meedoen aan het eerste grote naoorlogse sportfeest in het Olympisch Stadion, georganiseerd door Douwe Wagenaar van de Volewijckers en broer van verzetsleider Gerben. "Dat wij daartoe in staat zijn," zei hij bij aanvang, "is mede te danken aan de onvermoeide strijd, die, zowel hier te lande als in het buitenland, door onze gevallen sportmakers is gestreden. Zij zullen in ons allen moeten voortleven, overladen met de roem van het Nederlandse volk."

In 1946 werd Derksen opnieuw wereldkampioen, waarmee hij dus de laatste kampioen voor de oorlog was én de eerste erna. En ook in 1957 pakte hij die titel, om in 1963 afscheid te nemen als actieve sporter. Een jaar later werd hij benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Arie van Vliet was in 1956 al koninklijk onderscheiden. ■

Jan Derksen en Arie van Vliet (midden) in 1953 in het Olympisch Stadion.

De Tour de France van 1942

In de officiële statistieken is geen Tour de France van 1942 te vinden, maar toch heeft er dat jaar een alternatief plaatsgevonden. Eén Nederlander reisde hiervoor af naar Parijs: de Limburgse profrenner Jan Lambrichs. Al snel was hij weer thuis, zwaar gedesilluseerd.

Jan Lambrichs (tweede van links) in betere tijden, op 3 mei 1946 onderweg naar de Ronde van Spanje.

De eerste berichten over een Tour in 1942 waren in maart van dat jaar toen de Franse wielerbond uitzocht of er een ronde kon komen door het onbezette gedeelte van het land. *'De betekenis van dezen wedstrijd voor den Franschman is alleen te vergelijken met de waarde van den Elfstedentocht voor den Fries,'* vatte De Tijd mooi samen op 14 maart 1942. En die schaatstocht was net geweest, net als in 1940 én 1941, dus waarom zou er dan geen wielerronde door Frankrijk kunnen komen in oorlogstijd? Na enkele maanden voorbereidingen was het inderdaad geregeld, maar dan slechts over zes etappes.

Vanwege de langdurige onduidelijkheid over het doorgaan van deze ronde was er slechts één Nederlander die meedeed. **Jan Lambrichs** reisde naar Parijs om de start mee te maken, maar drukte zich daarna zo snel mogelijk. Diep ontgoocheld keerde de renner huiswaarts na een compleet mislukt evenement. *"Ik kan weinig goeds van deze Tour vertellen",* zei hij in de Telegraaf. *"Ik was in conditie en had dien eersten dag goed gereden ook, maar al voor den start stond het voor mij vast, dat ik zoo gauw mogelijk naar huis zou gaan, want toen was het allen renners al heel duidelijk, dat er van dezen Tour de France niets terecht zou komen, omdat er van de organisatie niets deugde."*

Er was geen organisatie, geen eten, geen hotel, helemaal niets. *"Onder de renners heerschte al heel weinig animo, om van enthousiasme maar niet te spreken. Iedereen foeterde op de organisatie en er waren er bij die weigerden om te starten, o.a. de Belg Vissers. Eigenlijk had ik dat ook het liefst gedaan, maar dan had ik niet eens mijn reiskosten teruggehad."* Na de eerste etappe meldde hij zich echter meteen af. De Belg **Francois Neuville** werd de uiteindelijk winnaar van deze surrogatonde. ■

*Wim van Est bij de start van de
Tour de France in het Olympisch
Stadion, Amsterdam (1954).*

FOTO: © BERT BUURMAN / NEDERLANDS FOTOMUSEUM. ALL RIGHTS RESERVED

Bezoekadres:
Olympisch Stadion 2
1076 DE Amsterdam
www.olympischstadion.nl